

Fond za humanitarno pravo

HlcIndexOut: 133-F121458
Beograd, 08.04.2016.

Prva presuda o odgovornosti države za zločin na Kosovu: Odšteta porodicama žrtava zločina u Podujevu

Prvi osnovni sud u Beogradu doneo je [presudu](#) kojom je obavezao Republiku Srbiju da isplati naknadu štete za 24 najbliža srodnika četrnaestero žena i dece koje su u martu 1999. godine ispred njihovih kuća u Podujevu ubili pripadnici jedinice MUP-a Srbije „Škorpioni” u ukupnom iznosu od 25,9 miliona dinara. Fond za humanitarno pravo (FHP), koji zastupa porodice žrtava, smatra da je nakon devetogodišnjeg postupka sud doneo ispravnu presudu, i da bi u drugostepenom postupku, zbog prirode slučaja, sud morao da iznose odšteta upodobi standardima Evropskog suda za ljudska prava u sličnim slučajevima.

Dana 28. marta 1999. godine pripadnici jedinice „Škorpioni” su, nakon što su ih izveli iz njihovih kuća, u dvorištu porodice Gashi u Podujevu ove žene i decu streljali iz automatskih pušaka i tako ubili Salu Bogujevci (39 godina) i njene sinove Shpenda (13) i Shpetima (10), Shefkate Bogujevci (43), njenu ćerku Noru (15) i njenu svekrvu Shehide (67), njihovu rođaku Nefise Llugaliu (55) i njenu snaju Fezdrije (21), Fitnete Duriqi (36) i njeno četvoro dece – Dafinu (9), Arbera (7), Mimozu (4) i Albina (2), kao i njenu svekrvu Ismu (69). Streljanje je, uz teške povrede, preživelo petoro dece – Saranda, Fatos, Jehona, Lirije i Genc Bogujevci.

Za ovaj zločin 2010. godine [pravosnažno su osuđeni](#) Dragan Borojević, Miodrag Šolaja i Dragan Medić, dok je Željko Đukić nakon ponavljanja postupka [osuđen](#) 2011. godine. Pre njih, [za ovaj zločin](#) sud je osudio Sašu Cvjetana. Najbliži srodnici žrtava su kao svedoci i oštećeni tražili obeštećenje, ali su oni tada upućeni na pokretanje posebnog parničnog postupka. Od [podnošenja tužbe](#) u januaru 2007. godine vođena je duga i mučna pravna bitka sa zastupnicima države i sudovima, [koji su pravo žrtava na naknadu štete proglasili zastarelim](#). Stav suda bio je da su tužioci morali odmah po saznanju za ubistvo svojih najbližih da podnesu tužbu, a pritom nije uzeto u obzir da se radi o krivičnom delu ratnog zločina prema civilima i da, prema samom Zakonu o obligacionim odnosima (član 377), potraživanje naknade štete u tom slučaju ne zastareva. Do promene ovog pogrešnog tumačenja došlo je tek u odluci Ustavnog suda iz avgusta 2014. godine, nakon čega je određeno ponovno suđenje.

Dosuđena naknada štete kod svih tužilaca iznosi više nego upola manje od iznosa koji je tužbom prvobitno tražen. Takvo umanjenje, pored toga što je paušalno odmereno, predstavlja i povredu prava na naknadu štete zbog nezakonitog rada državnog organa, garantovanog članom 35 Ustava Srbije, kao i povredu prava na pravni lek zbog povrede osnovnih ljudskih prava, garantovanog članom 13 Evropske konvencije o ljudskim pravima.

Fond za humanitarno pravo

Prilikom odmeravanja visine naknade nematerijalne štete, sud je po zakonu dužan da vodi računa o značaju povređenog dobra i cilju kome služi ta naknada. Prvi osnovni sud je u obrazloženju presude naveo samo to da je našao da je tužbeni zahtev previsoko opredeljen i da ga je zato delimično odbio. Samim tim što uopšte nije pružio nikakve razloge niti objašnjenja zbog kojih smatra da je postavljeni zahtev previsok, Sud je povredio i pravo žrtava na pravično suđenje. Advokat FHP-a je podneo žalbu na ovu presudu, sa predlogom da Apelacioni sud usvoji zahteve tužilaca u celini.

Dosuđena naknada štete je i u vidljivom neskladu sa standardima uspostavljenim u vezi sa zaštitom osnovnog ljudskog prava na život pred Evropskim sudom za ljudska prava. Primera radi, Evropski sud je, u onim slučajevima u kojima je utvrdio van sumnje da su organi države direktno odgovorni za lišavanje života civila, najbližim srodnicima žrtava dosuđivao naknadu štete u iznosima koji su mnogostruko veći od ovih dosuđenih od strane Prvog osnovnog suda (videti npr. slučajeve *Avşar protiv Turske* i *Lykova protiv Rusije*).

Ovo je prva presuda u Srbiji kojom se dosuđuje naknada štete zbog utvrđene odgovornosti države Srbije za zločin koji su njene snage počinile nad albanskim civilima za vreme sukoba na Kosovu. Odgovornost države zasniva se na odredbi člana 172 Zakona o obligacionim odnosima, po kojoj država odgovara za štetu koju njegov organ prouzrokuje trećem licu u vršenju ili u vezi sa vršenjem svojih funkcija. Uprkos nesporno utvrđenim činjenicama, vlasti su se godinama trudile da izbegnu ili umanje tu odgovornost. FHP je 2010 i 2011. godine bezuspešno vodio [pregovore o vansudskom poravnanju](#) sa Ministarstvom pravde. Predstavnici ovog Ministarstva su insistirali na tome da se traženi iznos naknade umanja, iako je reč o višestruko manjem iznosu od vansudskih poravnanja [u nekim drugim slučajevima](#) u kojima su za teška nedela odgovorni državni organi.